

ГАРМОНІЯ ІНДИВІДА, ТА РОЛЬ У ЦЬОМУ ПРОЦЕСІ ІНДИВІДУАЛІЗМА

Загальнолюдські цінності формуються завдяки діяльності всіх народів земної кулі. Кожен із народів вносить щось із своєї неповторної індивідуальності у загальнолюдські цінності. Тому велику роль відіграє те, як будуть гармонізовані всі ці внески різних народів у єдине ціле. У кожного з народів існує свій шлях становлення гармонії в суспільстві та житті людини. Важливим є розуміння сучасним світом, що гармонія притаманна національним традиціям всіх народів, єдине, що шлях до цієї гармонії у кожного з народів свій, це призводить до формування неповторної гармонії кожного індивіда.

Вчені ХХ ст. по-різному оцінюють гармонію та процес її виникнення і розвитку. Так Альфред Норт Уайтхед вважає, що основою гармонії є краса космічного походження. Філософ Жак Марітен стверджує, що основою гармонії є божественна благодать. У філософа Джона Дьюї гармонія виникає внаслідок єдності у багатоманітності. Основою такої єдності є динамічна взаємодія протилежностей. А її наслідком є творення індивідуального цілісного завершеного досвіду.

Андре Ламуш, аналізуючи теорію гармонії, виділяє три основних поняття: ритм, простота, гармонія. Кожне з цих понять відіграє свою роль у теорії гармонії. Сама ж гармонія є основою буття, яка дозволяє поєднати без протиріч єдність у багатоманітності.

Філософ Шарль Лало виділяє три форми гармонії: досягнуту, відшукувану, втрачену. Досягнута гармонія на рівні інтелекту реалізує прекрасне, на чуттєвому рівні в індивіда досягнута гармонія викликає відчуття витонченості, граційності. У діяльності індивіда ця гармонія призводить до грандіозних дій. Відшукувана гармонія реалізується на рівні інтелекту – піднесення, чуттєвому рівні – трагічне, на дієвому рівні – драматичне. Основні характеристики втраченої гармонії: дотепність на рівні інтелекту, гумор відчуттів, комічне на дієвому рівні.

Е.Касіерер вважає, що гармонія – це постійне балансування між протилежностями, як у зовнішньому, так і внутрішньому житті індивідуальності.

А.Ланге стверджує, що гармонія внутрішнього світу індивідуальності виникає із гармонії сфер. Девітт Генрі Паркет головним принципом гармонії вважає єдність у багатоманітності.

В.Т. Мешеряков стверджує, що гармонія забезпечується в системі завдяки її цілісності та високому динамізму, який породжує симетрію та ритм в її розвитку.

В.П. Шестаков виділяє три типи гармонії: математична, естетична, художня. Сама ж гармонія у суспільному житті була як ідеал, через який іде поєднання особистого та суспільного.

У А.Ф. Поліса гармонія є як форма співвідношення й взаємодії протилежностей.

А.Ф.Лосєв виділяв два види гармонії. Одна із них іде від безладу, хаосу через боротьбу до гармонії. Друга базується на насильстві й не втілює в житті живих протиріч.

А.А. Мілте, пояснюючи поняття гармонії, стверджує, що гармонія містить єдність суспільства і людини, яка базується на взаємній пропорційності, співмірності, рівновазі.

Важливим є зрозуміти шляхи гармонії індивіда у сучасному суспільстві. Розуміння основних принципів досягнення гармонії дозволить краще розібратися у тих впливах, які є домінуючими в процесі розвитку та становлення індивіда.

Індивідуалізм – особлива форма світогляду, яка на перше місце ставить цілі, інтереси індивіда. Характерними рисами індивідуалізму є прагнення до самореалізації, активна діяльність: творча або руйнуюча. Індивідуаліст, реалізуючи власні цілі, інтереси, діє у соціальній групі.

У суспільстві існує проблема взаємодії індивідуаліста та спільноти. У традиційному суспільстві індивід повністю підпорядковувався спільноті, тільки легендарні герої, королі, святі мали право на прояви неповторної індивідуальності.

Саме поняття індивідуалізму в індустріальному суспільстві зароджується під впливом ідей Джона Локка, Девіда Юма, де індивідуалізм трактувався як обмеження впливу спільноти на індивіда.

Великий вплив на розвиток індивідуалізму мала праця Олексіса де Токвіля "Демократія в Америці". Індивідуалізм автор трактує як здатність за допомогою родини та друзів створити свій маленький світ, про який треба турбуватися. Такий підхід до індивідуалізму відрізняється від крайнього підходу, у якому його основою є виключно цілі, інтереси, потреби окремої індивідуальності. Оформився цей прояв індивідуалізму у працях Гельвеція, Гольбаха, Фейєрбаха, Чернишевського, Шопенгауєра, які через теорію "розумного егоїзму" вважали, що воля до життя є основою індивідуалізму.

Індивідуалізмом займалися Джозайї Такер, Адам Фергюсон. У своїй роботі "Багатство народів" Адам Сміт обґрунтовував, що коли індивідуальність працює на саму себе, вона одночасно приносить користь суспільству значно краще, ніж коли б вона це робила свідомо.

У той же час П'єр Леру в своїй роботі "Про індивідуалізм і соціалізм" стверджував, що індивід орієнтується на егоїзм, який ототожнювали з індивідуалізмом та прагненням індивіда бути частиною спільноти. У цій роботі індивід протиставляється спільноті. Негативне сприйняття індивідуалізму продовжується у працях Карла Маркса, Фрідріха Енгельса.

Індивідуалізм сприймається, як прояв капіталістичного суспільства, який можна за допомогою соціальних процесів змінити або взяти під контроль.

Проблемою індивідуалізму займалися Сартра, Камю, Бергсон, Ясперс, Юнг, Фромм. У поглядах Сартра, Камю індивід вільний у виборі свого шляху і несе відповідальність за цей вибір. У філософських поглядах Бергсона основою моралі та світогляду стає індивідуальність. Ясперс вважав, що лише перехід індивіда у стан трансценденції може розкрити його індивідуальність. У поглядах Юнга архетип самотності дозволяє поєднати свідомий і несвідомий світ індивіда в єдине ціле і таким чином розкрити суть індивідуальності.

Фрідріх Ніцше стверджував, що коли людина у XX ст. перестає вірити у Бога, вона на перше місце ставить себе з неповторним індивідуальним світом. Але окрема індивідуальність не може виріши всі проблеми, які з'являються у неї з припиненням існування Бога. Індивідуалізм окремого індивіда повинен вийти на новий рівень. Це рівень надлюдини, який дозволить індивіду жити та реалізовуватися у цьому світі. Людський індивідуалізм вирішити проблеми не може тому, що індивід займає проміжне положення між надлюдиною та мавпою, бо не може повністю керувати собою та своїми емоціями. Найнижчою стадією у цій системі є мавпа.

Надлюдина, створюючи власний світ, має відповідальність у першу чергу перед собою, у другу чергу – перед іншими надлюдьми. Ф.Ніцше вважає, що мораль надлюдині не потрібна, а тому в неї немає ніяких етичних обмежень. Індивідуалізм Ф.Ніцше, що базується на ідеї надлюдини, яка прагне контролювати не лише себе, а й суспільство. Все, що не відповідає цій структурі, підлягає знищенню. Соціальна гармонія у суспільстві за Ф.Ніцше створюється через надлюдину і підпорядковується надлюдині.

Жан-Поль Сартр вважав, що індивідуальний розвиток можливий при наявності свободи вибору людини, і чим більші можливості вибору індивіда, тим більша соціальна гармонія у суспільстві. Основою свободи вибору індивіда є розуміння самого себе та відповідальність за свій вибір.

Еріх Фромм дієвим вважав індивідуалізм, який при сприйнятті існуючого світу орієнтується не лише на раціоналізм, але й на ірраціональне відчуття любові. Це відчуття любові повинно стати основою відносин між людьми. Тоді індивід буде сприймати іншу людину не як засіб, а мету, що повинна призводити до соціальної гармонії. В іншому випадку індивід сам стає засобом та інших сприймає, як засіб для досягнення мети, в свою чергу це основа до дисгармонії соціальних відносин.

Анрі Берксон орієнтувався на те, що індивідуалізм, який базується на раціоналізмі, рухається до ідей абсолютного індивідуалізму, і це не сумісно з соціальною гармонією. Тільки тоді, коли індивідуалізм виходить за межі раціоналізму й орієнтується на інтуїзм, через інтуїцію здатен поєднати індивіда та суспільство в єдине ціле, і це шлях до соціальної гармонії.

Оцінюючи індивідуалізм, як частину суспільних процесів, спочатку вважали, що чим більше він розвивається у суспільстві, тим вище загальний розвиток суспільства. У XX ст. на перше місце виходить проблема відносин між індивідуальністю і суспільством. Стає зрозумілим, що сам по собі індивідуалізм без гуманізму не може вирішити проблеми сучасного суспільства.